

**Oświadczenie złożone
przez senatora Grzegorza Wojciechowskiego
oraz senatora Zdzisława Pupeę
na 48. posiedzeniu Senatu
w dniu 4 lutego 2010 r.**

Oświadczenie skierowane do ministra rolnictwa i rozwoju wsi Marka Sawickiego oraz do ministra środowiska Andrzeja Kraszewskiego

Szanowni Panowie Ministrowie!

W 2008 r. Najwyższa Izba Kontroli na prośbę wiceprzewodniczącego Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Parlamentu Europejskiego Janusza Wojciechowskiego przeprowadziła kontrolę doraźną realizacji obecnie obowiązującej ustawy o organizmach genetycznie zmodyfikowanych i postępowania z tymi organizmami.

Wyniki tej kontroli zostały przedstawione w informacji zbiorczej, opublikowanej przez NIK w grudniu 2008 r. W informacji tej zawarte zostały istotne zarzuty w stosunku do ministra środowiska jako odpowiedzialnego za realizację niektórych ważnych regulacji prawnych, dotyczących GMO.

Mam w związku z tą kontrolą kilka pytań do ministra rolnictwa i rozwoju wsi oraz ministra środowiska, zmierzających do wyjaśnienia, czy poważne nieprawidłowości, które ustaliła NIK w toku wspomnianej kontroli, zostały już usunięte.

1. NIK stwierdziła, że „nie określono zasad zapewniających bezpieczne dla środowiska funkcjonowanie GMO w systemie rolniczym – koegzystencji z uprawami tradycyjnymi i ekologicznymi, o czym traktuje art. 26a wskazanej dyrektywy 2001/18/WE oraz zalecenie nr 2003/556/WE Komisji Europejskiej z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie wskazówek dotyczących opracowania krajowych strategii i najlepszych praktyk zapewniających koegzystencję upraw zmodyfikowanych genetycznie z uprawami tradycyjnymi i ekologicznymi”.

Czy powyższe zasady koegzystencji, zapewniające bezpieczne dla środowiska funkcjonowanie upraw GMO w systemie rolniczym, zostały opracowane i wdrożone do praktycznego stosowania? Jaki organ jest odpowiedzialny za kontrolę ich przestrzegania?

2. NIK stwierdziła, że „nadzór Inspekcji Weterynaryjnej sprawowany był nierzetelnie. Inspekcja nie realizowała w pełni planów urzędowych kontroli podmiotów działających na rynku pasz i badań laboratoryjnych na obecność GMO w paszach. Niewłaściwe prowadzenie dokumentacji i sprawozdawczości skutkowało brakiem rzetelnych informacji dotyczących liczby i wyników urzędowych kontroli pasz pod kątem obecności GMO”.

Czy opisana nierzetelność nadzoru weterynaryjnego w zakresie kontroli pasz GMO została wyeliminowana i czy wprowadzona już została skuteczna kontrola w tym zakresie?

3. NIK stwierdziła, że „główny lekarz weterynarii nie sprawdzał prawidłowości wykonywanych przez wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii zadań w zakresie sprawowania nadzoru nad wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem pasz zawierających GMO”.

Czy powyższe zaniedbanie zostało już wyeliminowane i czy główny lekarz obecnie prawidłowo nadzoruje wykonywanie przez wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii ich zadań nadzorczych dotyczących wytwarzania, obrotu i stosowania pasz GMO?

4. NIK stwierdziła, że „w wyniku kontroli przeprowadzanych przez poszczególne inspekcje nieprawidłowości w zakresie występowania oraz oznakowania produktów zawierających GMO stwierdzano w odniesieniu do niewielkiej części badanych towarów. Inspekcja Weterynaryjna na osiemnaście stwierdzonych naruszeń prawa, określonych w art. 53 ust. 1 pkt 9 ustawy o paszach, tylko w jednym przypadku nałożyła mandat karny”.

Czy sytuacja w zakresie znakowania towarów zawierających GMO uległa zmianie? Czy jest to przedmiotem kontroli? Czy są nakładane kary i w jakich rozmiarach na producentów nieprzestrzegających obowiązku znakowania towarów GMO?

5. NIK stwierdziła, że „w kraju brak było dostępnych informacji o paszach GMO. Informacji takich nie upubliczniano zarówno na stronach internetowych Ministerstwa Środowiska, jak i Głównego Inspektoratu Weterynarii. Ponadto na stronach GIW, pomimo stosowanej instrukcji GLW, nie informowano o stwierdzonych przypadkach niewłaściwego znakowania pasz zawierających GMO”.

Czy brak informacji dotyczących niewłaściwego znakowania pasz zawierających GMO został wyeliminowany przez głównego inspektora weterynarii?

6. NIK stwierdziła, że „minister środowiska nie sporządził, zgodnie z dyspozycją art. 10a ust. 1 ugm (ustawy o organizmach genetycznie zmodyfikowanych), projektu Krajowej strategii bezpieczeństwa biologicznego oraz wynikającego z niej programu działań. Tym samym nie został utworzony system zabezpieczeń w związku z uwalnianiem do środowiska i wprowadzaniem do obrotu GMO, co było w ocenie NIK działaniem nierzetelnym”.

Czy Krajowa strategia bezpieczeństwa biologicznego została już opracowana, a jeśli nie, to jaki jest stan prac nad jej przygotowaniem?

7. NIK stwierdziła, że „minister środowiska – będąc organem właściwym w sprawach ochrony i kształtowania środowiska, racjonalnego wykorzystywania jego zasobów oraz w sprawach GMO – nie zlecał wykonania badań, które potwierdziłyby lub wykluczyły wpływ GMO na środowisko. W ocenie NIK było to postępowanie nierzetelne”.

Proszę o odpowiedź na pytanie, czy pan minister już zlecił wykonanie badań dotyczących wpływu GMO na środowisko, jeśli tak, to komu to zlecił oraz kiedy i gdzie będzie można zapoznać się z wynikami tych badań.

8. NIK stwierdziła, że „brak było kompleksowych danych o występowaniu GMO w środowisku i obrocie nimi na terenie kraju, co uniemożliwiało sprawowanie rzetelnego nadzoru i kontroli nad uwalnianymi GMO oraz wypełnianie przez ministra środowiska obowiązku wynikającego z art. 10 pkt 4 ugmo, to jest koordynację gromadzenia i wymiany informacji dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i środowiska w zakresie GMO”.

Pragniemy w związku z tym zapytać, czy takie kompleksowe dane o występowaniu GMO w środowisku i obrocie GMO na terenie kraju zostały już zebrane, a jeśli tak, to gdzie i w jaki sposób można się z nimi zapoznać.

9. NIK stwierdziła, że „uprawa roślin GMO mogła być prowadzona bez ograniczeń, zezwoleń i zabezpieczeń chroniących przed niekontrolowanym ich rozprzestrzenieniem”.

Czy w tej chwili istnieją już zabezpieczenia przed niekontrolowanym rozprzestrzenianiem upraw roślin GMO, a jeśli tak, to jakie to są zabezpieczenia i czy są one skuteczne?

10. NIK stwierdziła, że „nie utworzono rejestru upraw GMO, zgodnie z art. 31 ust. 3 lit. b dyrektywy 2001/18/WE”.

Czy powyższy rejestr upraw GMO został już stworzony, a jeśli tak, to gdzie i w jaki sposób można się zapoznać z jego treścią?

11. NIK stwierdziła, że „system nadzoru i kontroli nad przestrzeganiem przepisów o organizmach genetycznie zmodyfikowanych był niepełny i nieskuteczny. Kompetencje i zadania poszczególnych organów oraz służb wyznaczonych przez ugmo do kontroli przestrzegania przepisów o GMO nie zostały sprecyzowane”.

Czy system nadzoru i kontroli nad przestrzeganiem przepisów o organizmach genetycznie zmodyfikowanych został już uporządkowany, a jeśli tak, to w jaki sposób?

12. NIK stwierdziła, że „zadania Służby Celnej w odniesieniu do kontroli GMO nie zostały sprecyzowane w żadnym akcie prawnym. Żadna z inspekcji nie posiadała uprawnień do nadzoru nad uprawami GMO, jak też ich monitorowania, do czego zobowiązuje dyrektywa 2001/18/WE”.

Czy wspomniane tu zadania Służby Celnej zostały już sprecyzowane i czy określone zostały uprawnienia do nadzoru i monitorowania upraw GMO?

13. NIK stwierdziła, że „minister środowiska, pomimo obowiązku określonego w art. 10 pkt 3 ugmo, nie podejmował działań w celu koordynowania kontroli dotyczących postępowania z GMO”.

Czy wspomniane wyżej działania, koordynujące kontrole dotyczące postępowania z GMO, zostały podjęte, a jeśli tak, to w jakiej formie?

14. NIK stwierdziła, że „niewystarczający był nadzór nad przestrzeganiem warunków, określonych w wydanych przez ministra środowiska decyzjach wyrażających zgodę na zamierzone uwolnienie GMO do środowiska. Nie przeprowadzono kontroli przestrzegania postanowień tych decyzji. Nie podejmowano też skutecznych działań w celu egzekwowania od użytkowników GMO dokumentów określonych w decyzjach. Podejmowane przez ministra środowiska działania w celu kontroli przestrzegania warunków określonych w decyzjach okazały się nieskuteczne. W konsekwencji nie dokonano oceny zastosowanych przez użytkowników GMO zabezpieczeń przed niekontrolowanym uwolnieniem GMO do środowiska”.

Czy opisany tu brak nadzoru nad wykonaniem decyzji o wyrażeniu zgody na zamierzone uwolnienie GMO został wyeliminowany? Czy są już prowadzone kontrole wykonania tych decyzji? Jeśli tak, to ile było takich kontroli. Czy pan minister może zapewnić, że istnieje już skuteczny system zabezpieczeń przed niekontrolowanym uwolnieniem GMO do środowiska?

15. NIK stwierdziła, że „pomimo obowiązku wynikającego z art. 15 ust. 8 ugmo minister środowiska nie ogłosił w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym wykazu laboratoriów referencyjnych, a także innych laboratoriów wykonujących zadania z zakresu kontroli GMO, z wyszczególnieniem zakresu badań wykonywanych przez te laboratoria”.

Czy wykaz laboratoriów referencyjnych, wykonujących zadania z zakresu kontroli GMO, został już sporządzony i ogłoszony, a jeśli nie, to kiedy to nastąpi?

Dziękujemy za szczegółowe wyjaśnienie kwestii podniesionych w naszym oświadczeniu.

Z poważaniem
Grzegorz Wojciechowski
Zdzisław Pupa